

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

60.

Rezidencije naše cesarske hiše.

Naš presvitli cesar in naša presvitla cesarica stanujeta navadno v dvorni palači na Dunaju. To je stara zgradba, najstarejše poslopje so postavili uže v trinajstem stoletju. Pozneje, kedar je bilo treba, prizidali so kos za kosom, ki pa niso v soglasnem, enojnem slogu med seboj. Vsa dvorna palača tedaj je množina poslopij brez pravega načrta.

Na glavnem dvoru palače, ali na Franovem trgu, stoji kolosalna bronasta statua Frana I. Postavil jo je cesar Ferdinand 1846. l., in vlili so jo v Milanu. Stoji na brušenem granitu, in na vogalih ima alegorske figure. Napis, ki se čita na čelu spomenika, vzeli so s poslednje volje cesarjeve in se glasi: „Amorem meum populis meis“. Na južno-zahodni strani glavnega dvora stoji stara „rezidencija“, v kateri je stanovala cesarica Marija Terezija, pa cesar Josip II. Velé jej tudi Leopoldov trakt, ker ga je dal cesar Leopold I. sezidati; v tem traktu je obče znana prekrasna viteška dvorana. Severno od tega poslopja stoji državna pisarna, ki sta jo zgradila Fischer in Erlach 1728. l.; tu shranjujejo državni arhiv, in v prvem nadstropju stanuje cesar Fran Josip I. Na desno od Franovega trga je mali Amalijin dvorec, sezidali so ga konec sedemnajstega stoletja; tu kedaj pa kedaj stanuje cesarica Elizabeta. Prezreti ne smemo švicarskega dvora, ker v kotu na levo je vhod v zakladnico, ki je bogata mnogih jako znamenitih dragocenosti. Tu vidiš cesarska odličja avstrijska: krono, žezlo in državno jabolko. Dalje vidiš neprecenljivo zbirko dragih kamenov, med katerimi gré prvo mesto 113¹/₃ karatov težkemu florentincu. *) Nekedaj ga je nosil Burgundec Karol predrzni. Po bitvi pri Murtenu našel ga je nek kmet, in prodal za goldinar našega sedanjega denarja, tako trdi pravljica. V zakladnici so shranjeni tudi razni redovi, na primer: zlati run s 150 briljanti, véliki križ Marije Terezije s 548 briljanti. Prekrasna je tudi cesarska krstna oprava. Spomina vredni so insigniji Napoleona I. kot kralja italijanskega, pred katerimi stoji srebrna, pet centov težka zibel njegovega sina. Tu vidiš tudi dragocenosti svetega rimsko-nemškega cesarstva, na primer: krono, žezlo, državno jabolko, meč, dalmatiko, albo, štolo, pas, plašč, evangelske bukve, rokovice, nogovice in šolna. Na desno roko od zakladnice se gré v dvorno kapelo, ki je bila zgrajena v gotskem slogu 1449. l., in dalje na Josipov trg in v avguštinsko cerkev.

Sredi Josipovega trga stoji kip Josipa II. Vžil ga je Zauner iz brona na povelje cesarja Frana I. 1806. l. Na obširnem zunanjem dvornem trgu stoji na desno spomenik nadvojvoda Karola na konju z visoko povzdignjeno zastavo, in z napisom: „Zmagovitemu načelniku avstrijskih vojev postavil Fran Josip I.“, in na levo stoji spomenik princa Evgena Savojskega. Obe statuvi so

vlili na Dunaju po Fernkornovem modelu; prvo so postavili 1860. l., drugo 1865. l.

Ker dosedanja dvorna palača ne zastopa primerno in dostojno naše mogočne vladarske hiše, zato so začeli zidati novo dvorno poslopje našproti stari rezidenciji, med dvornim in ljudskim vrtom. Načrt je napravil Semper. Sedaj zidajo oni del, ki bode imel cesarjevo stanovanje, in to bode trajalo vsega vkup blizu deset let. Ta zgradba bode eno največih in najkrasnejše zidanih cesarskih poslopij v Evropi.

(Konec prihodnjič.)

Govor poslanca Šukljeja

27. aprila v državnem zboru.

(Dalje.)

Gospôda! To se pravi, kratko rečeno, od Avstrije tirjati, da popusti prostovoljno svojo veliko politiko in se poniža do srednje države druge vrste. Gospôda, ali je bilo treba čakati do letošnjega proračuna, da izvemo, kako težko tare militarizem ravno našo državo? Smemo li stati na stališči gosp. poslanca Neuwirtha in sklepati, kakor je on storil?

Kolikor jaz poznam zgodovino, propadale so vedno države politiško, kedar je pešalo narodno gospodarstvo. Pri nas je pa še drugače. Ne živimo na otoku, da bi se mogla naša država z malimi sredstvi braniti proti sovražnim napadom; ne varuje nas naraven nasip proti poželjivosti naših sosedov. Živimo v srci Evrope, obdajajo nas na vseh stranéh poželjivi narodi. Kjerkoli vré med evropskimi narodi, bíjejo valovi tudi ob meje naše slavne države, in pene padajo na naša mirna polja. Ko bi se ravnali v politiki po načelu gosp. Neuwirtha, prepričan sem, da mora naša država propasti, ako neha biti velika država (velesila). In iz tega vzroka bodo, o tem sem prepričan, avstrijski narodi s težkim srcem, vendar potrpežljivo in brez ugovorov vsprejeli bremena, katera jim je naložila silna potreba tekočega finančnega leta.

Če od skupnega primanjkljeja odštejem v okroglem številu 48 milijonov gold. izvanrednih potrebščin za armado in 3,600.000 gold. dodatnih kreditov za državne železnice, ki se ne tičejo službe tekočega leta, dobim svoto 15,069.417 gold., in ta je pravi primanjkljej za sedanjo finančno dôbo. Nastane pa drugo vprašanje, na katero moram odgovoriti, vprašanje namreč, koliko znese pravi upravni primanjkljej? Dobro vem, da so v tej zbornici upravni primanjkljej mnogo napadali; vendar se ga moram držati, in sicer iz dobrega vzroka. To ni le zvijača, da bi se prebivalstvo slepilo o obsegu in visokosti primanjkljeja. Sklicevati se morem na merodajne veščake, ki so delali podoben razložek. Opomnim le, da Adolf Wagner, ki se je večkrat omenjal v visoki zbornici, strogo loči blagajnični od pravega primanjkljeja. Od pravega primanjkljeja loči vse gospodarske naprave države kot: državna posestva, gozde, tovarne, železnice in stroške za opravo in oboroženje vojske. Navesti bi

*) Drugi velé 139 karatov.